

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ**

Θεσσαλονίκη, 8-5-1997

Πρὸς τὴ Διεύθυνση
τοῦ Περιοδικοῦ «Θεολογία»

Σᾶς παρακαλῶ στὸ ἀμέσως προσεχὲς τεῦχος νὰ δημοσιευθεῖ ἡ ἀπάντησή μου στὸ δημοσίευμα τοῦ πρ. Ἰω. Ρωμανίδη, τὸ ὁποῖο, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ πλευρὰ, ποὺ λίγο μᾶς ἐνδιαφέρει, θίγει σοβαρῶς τὴ Σχολή μας καὶ κυρίως τὸ Τμῆμα Θεολογίας, στὸ ὁποῖο, κατὰ Ρωμανίδη, ὅλοι οἱ καθηγητὲς εἶναι αἰρετικοὶ καὶ πρέπει νὰ ἀπολυθοῦν, καταργουμένου τοῦ Τμήματος!

Μὲ τιμὴ
ὁ Κοσμήτορας
Ν. Ματσούκας

Ἀξιότιμε κύριε Διευθυντά,

Στὸ περιοδικὸ «Θεολογία» (τόμος 67 τοῦ 1996, σελ. 663-695) ὁ πρwt. Ἰωάννης Ρωμανίδης, πανεπιστημιακὸς καθηγητὴς, δημοσίευσε μελέτη μὲ τίτλο: «*Μέγας Βασίλειος καὶ Γρηγόριος Νύσσης κατὰ Εὐνομίου καὶ τὰ κοινὰ καὶ ἀκοινώνητα τῆς Ἁγίας Τριάδος*». Προσωπικὰ θὰ ἀνέμενα ἓνα πολὺ διαφορετικὸ μελέτημα ἀπὸ ὅ,τι ἔχει ἐκπονήσει ὁ ἐν λόγω πράγματι σοφὸς καθηγητὴς. Πρόκειται, δηλαδή, γιὰ ἓνα σχολαστικὸ παραλήρημα — ποὺ ἐξάπαντος χρειάζεται τὸ ξυράφι τοῦ Ὅκκαμ—, καὶ προπαντὸς ἄλλου γιὰ ἓνα δημοσίευμα, ὅπου ὁ πατὴρ Ἰω. Ρωμανίδης, δίκην ὀρθοδόξου πάπα, ἀποφαίνεται κατηγορηματικῶς ὅτι ὅλοι οἱ καθηγητὲς τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἀριθμούμενοι σὲ μερικὲς δεκάδες, πλανῶνται σφόδρα ὡς αἰρετικοί, ὅποτε ἐπιβάλλεται τὸ ἐν λόγω Τμῆμα ἢ νὰ καταργηθεῖ —ἀναλογίζεται κανεὶς τί θὰ ἔκαναν μερικοὶ θεολόγοι ἂν εἶχαν πολιτικὴ ἐξουσία— ἢ νὰ ἀντικατασταθεῖ μὲ καθηγητὲς ποὺ ξέρουν τὴν ὀρθόδοξη πατερικὴ θεολογία. Πάντως δὲν διευκρινίζει ποίος θὰ ἔκανε τὴν ἐκλογή τῶν ὀρθοδόξων αὐτῶν θεολόγων, ἀλλὰ

ὑποψιάζομαι ὅτι ἐννοεῖ τὸν ἑαυτό του. Ἄλλωστε ἐνώπιον μᾶς τέτοιας αἰρετικῆς πανούκλας, ποῦ πλήττει συλλήβδην μὰ Σχολὴ μὲ δεκάδες θεολόγους, ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ μᾶς σώσει;

Ἐπιθυμῶ ἐδῶ νὰ διευκρινίσω ὅτι ἀπαντῶ ὡς Κοσμήτορας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καὶ ὄχι, βέβαια, ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς θιγόμενους καθηγητές, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ὁ πατὴρ Ἰω. Ρωμανίδης τὸ ἐμπλέκει σ' αὐτὴ τὴν ἐπίθεση, ἢ ὁποία προφανῶς τρέφεται ἀπὸ ἀνεξέλεγκτους «ἐμπαθεῖς λογισμοὺς», ποῦ μποροῦν νὰ θολώσουν κι ἓνα εὐφυέστατο νοῦ — ἐδῶ νὰ χρησιμοποιοῦσιν τὴν πατερικὴ ὀρολογία μὲ τὴν ἄδεια τοῦ πατέρα Ἰω. Ρωμανίδη.

Καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος ἔχω νὰ κάμω τὶς ἐξῆς ἐπιπλέον παρατηρήσεις:

1) Γνωρίζω ἄριστα τὸν πατέρα Ἰω. Ρωμανίδη ἀπὸ τὰ ἔργα του καὶ τὶς διαλέξεις του. Ἄλλωστε κατὰ τὴ δεκαετία τοῦ 70, ὅταν ἦταν καθηγήτης στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἤμουν ὑφηγητὴς στὴν ἔδρα του, ἀλλὰ ἐντεταλμένος σὲ ἄλλη ἔδρα. Τὸν ἐκτιμῶ βαθύτατα καὶ πιστεύω ὅτι εἶναι καλὸς γνώστης τῆς πατερικῆς θεολογίας. Καὶ ὁμολογῶ ὅτι, μετὰ τὸν καθηγητὴ Flovonsky, πολλὰ ὀφείλω καὶ στὸν πατέρα Ἰω. Ρωμανίδη, ὁ ὁποῖος ὡστόσο φαίνεται νὰ μοιάζει μὲ τὸ διμούτσουνο Ἰανό· πότε τὸν ἀκοῦς νὰ λέει ἄκρωτος σοφὲς κουβέντες, καὶ πότε σφόδρα μπερδεμένες καὶ σχολαστικές, ἀθέλητα ἢ ἠθελημένα ἐνδεχομένως (ὡς σχολαστικισμὸ ἐννοῶ τὸν ἐπιστημονικὸ τρόπο πραγμάτευσης ποῦ υἱοθετεῖ).

2) Δὲν θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ θεωρήσει, νομίζω, ἐπιστημονικὴ τὴν ἀνάπτυξη τῶν γραφομένων τοῦ πατέρα Ἰω. Ρωμανίδη, καθὼς διαβάσει στὴ μελέτη του βαρεῖς καὶ προσβλητικὸς χαρακτηρισμοὺς.

3) Σοβαρῶς καὶ ὑπὸ σοβαρῶν, ὅπως πιστεύω, δὲν εἶναι ἐφικτὸ νὰ ἐκτιμηθοῦν ἐδῶ τὰ γραφόμενα τοῦ πατέρα Ἰω. Ρωμανίδη. Ἄτυχῶς πρόκειται γιὰ μιὰ θεολογία χωρίων μὲ ἐρμηνεῖες ἐξεζητημένες, ποῦ ἐνδεχομένως δὲν τὶς εἶχαν διανοηθεῖ κὰν οἱ θεολόγοι πατέρες, ἢ ὁποία ἀδικεῖ τὸ συγγραφέα στὸ ἔπακρο. Τὰ πατερικὰ κείμενα, χαριτωμένα μνημεῖα θέωσης καὶ πολιτισμοῦ, τὰ χορταίνουμε στὸ σύνολο καὶ μακροσκοπικά, διαβάζοντάς τα καὶ ἀφομοιώνοντάς τα, καὶ δὲν τὰ ἀκρωτηριάζουμε γιὰ νὰ δεῖξουμε πρωτοτυπία καὶ ἐπιστημονικὴ σοφία. Καὶ λέγοντας θέωση καὶ πολιτισμὸ ἀναρωτιέμαι γιὰτὶ μερικοὶ θεολόγοι διασποῦν «σχιζοφρενικὰ» χαρισματικὴ θεολογία καὶ δημιουργικὴ λογισύνη ἢ καλλιτεχνία, ἐνῶ οἱ ἴδιοι τόσο ἐπίμονα σωρεύουν στοχαστικὰ ἐπιχειρήματα ἐπὶ ἐπιχειρημάτων, ὅπως οἱ γίγαντες

τῆς μυθολογίας ὄρη ἐπὶ ὄρεων; Τὸ ἴδιο μεταπατορικὸ ἀμάρτημα, φοβᾶμαι, διαπράττει ἐνίοτε καὶ ὁ πατὴρ Ἰω. Ρωμανίδης.

4) Μὲ θλίψη οὐκ ὀλίγη, «*ιδεώδης ἐν τῇ λύπῃ μου*», γιὰ νὰ θυμηθῶ ἓνα καβαφικὸ στίχο, στὴ μνήμη μου ἀνακάλεσα τὸν καθηγητὴ μαθηματικῶν Βαρόπουλο, τὸν ἀποκαλούμενο τότε, κατὰ τὴ δεκαετία τοῦ '50, Einstein, ὅταν ἤμουν φοιτητῆς. Θέλοντας νὰ σαρκάσει τοὺς θεολόγους ἔθετε τὴν ἐξῆς ἐρώτηση, δίνοντας συνάμα καὶ τὴν ἀπάντησι: «Σὲ τί διαφέρουν μεταξύ τους Φιλοσοφικὴ καὶ Θεολογικὴ Σχολή; Οἱ φιλόλογοι, ἀπαντοῦσε, ψάχνουν μιὰ βελόνα σ' ἓνα ἀχυρώνα· τὸ αὐτὸ ψάχνουν καὶ οἱ θεολόγοι σ' ἓνα ἄλλο ἀχυρώνα, ὅπου ὡστόσο καμιὰ βελόνα δὲν ἔχει πέσει». Ὅσο καὶ νὰ τὸν ἐπικρίνουμε ὡς προκατειλημμένο καὶ ὡς ρατσιστῆ, κατὰ τὸ συρμὸ τῆς ἐποχῆς μας, φοβᾶμαι ὅτι ἔχει κάποιο δίκαιο. Ἡ θεολογία μας, ὅπως πιστεύω, δὲν πάσχει ἀπὸ αὐτὰ ποὺ λέει ὁ πατὴρ Ἰω. Ρωμανίδης· εἶναι σχεδὸν ἀπομονωμένη ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ ὡς δημιουργία, ζωὴ καὶ συμπεριφορὰ, ἐνῶ ἡ θεολογία τῶν θεουμένων πατέρων, στὴ μακροαίωνη παράδοσι, εἶχε δημιουργήσει ἓνα τεράστιο πολιτισμὸ. Ποιὰ ἐκτίμησι νὰ ἔχουν οἱ διανοούμενοι καὶ οἱ δημιουργοὶ πολιτισμοῦ, ὅταν οὐκ ὀλίγοι θεολόγοι ἐπιδίδονται μανικῶς σὲ μιὰ μετέωρη καὶ ἐξεζητημένη θεολογία χωρίων, ἢ σὲ συλλήψεις θεολογικῶν νεολογισμῶν ἐρήμην τῶν συνολικῶν κειμένων καὶ τῆς ἱστορίας, πράγματα ποὺ ἀτυχῶς ἄλλους προκαλοῦν καὶ ἄλλους ἐντυπωσιάζουν;

Καιρὸς νὰ καταλάβουμε ὅτι ἡ πατερικὴ παράδοσι, γέννημα τῆς χαρισματικῆς ζωῆς, τῆς θεραπείας τῶν τραυμάτων μας καὶ τῆς θέωσις, ἦταν πάντοτε συμφιλιωμένη μὲ τὴν κτίσι καὶ τὴν ἱστορία.

Θεσσαλονίκη 8-5-1997

Μὲ τιμὴ

Νίκος Ματσούκας

Κοσμήτορας Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.